

MILLIY O'QUV DASTURINING AHAMIYATLI JIHATLARI

To'raqulov Akbar Rustam o'g'li

DTPI Boshlang'ich ta'lim kafedrası
o'qituvchisi

Musharraf Mo'ydinova O'tkirjon qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika
instituti Pedagogika ffakultet
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich
2-bt-21-guruh talabasi

@mail: @musharrafmoydinova

Tel:+998917148004

Kalit so'zlar:online maktab,darsliklar,TIMSS,PIRLS talablari.

Annotatsiya: Ushbu maqolam Milliy o'quv dasturining yaratilishi va bu tizimning joriy etilishi haqida yoritilgan.Maqolada tizimning afzalliklari hamda kamchiliklari nazariy va amaliy bilimlar uyg'unligi to'g'risida bayon qilingan.

Mamlakatimiz rahbari O'qituvchi va murabbiylar kuniga bag'ishlangan tantanali marosimda so'zlagan dasturiy nutqida ta'lim sohasidagi qator kamchilik va muammolarga e'tibor qaratdi.Jumladan, maktablar xususida to'xtalib, ularda bugun aniq va tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi murakkab tuzilgani, nazariy bilimlar amaliyot bilan bog'lanmagani, o'quv dasturlarida uzviylik yo'qligi, darsliklarning mazmuni va sifati qoniqarsiz ekani haqli e'tirozlarga sabab bo'layotgani, amaldagi davlat ta'lim standartlari hamda o'quv dasturlarida o'quvchilarni ta'limning navbatdagi bosqichiga tayyorlash, erkin fikrlash va mustaqil hayotga yo'naltirish masalasi e'tibordan chetda qolayotganini tanqid qildi. Bunday holatlarga barham berish uchun xorijiy ekspertlar va tajribali o'qituvchilarni keng jalb qilgan holda, umumiy ta'limning Milliy o'quv dasturi loyihasini ishlab chiqish va joriy o'quv yili davomida uni ilmiy-tadqiqot va ta'lim muassasalarida sinovdan o'tkazish lozimligi ta'kidlandi.Butun dunyo og'ir sinovni boshidan kechirayotgan bir paytda farzandlarimiz bilimida bo'shliq paydo bo'lmasligi, mavzularni o'z vaqtida samarali o'zlashtirishi uchun "Onlayn maktab" loyihasi tashkil etildi. Unga Respublikamizning tajribali va mohir pedagoglari jalb qilingan. O'quvchilar o'tgan o'quv yilining bir choragini onlayn tarzda o'zlashtirdi, ayni paytda ham ayrim bolalar ta'limni masofadan turib davom ettirmoqda. Maktablarimizda o'quv yili karantin qoidalariga amal qilgan holda

boshlandi. Barcha o'quvchilar darsliklar va mashq daftarlari bilan ta'minlandi. Ba'zi o'quvchilar aka-opalari foydalangan kitoblarni ishlatayotgan bo'lsa, ayrim sinf o'quvchilari qayta nashrdan chiqqan yoki yangi chop etilgan darsliklardan foydalanmoqda.

Yangi o'quv yili o'quvchilarni qanday darsliklar bilan qarshi oldi? Yangi darsliklarning avvalgilaridan farqi nimada? Prezidentimiz nutqida keltirilgan masalalar bo'yicha qanday vazifalar belgilanyapti? Ana shunday savollarga javob olish uchun Respublika ta'lim markazi mutaxassislariga murojaat qildik.

– Prezidentimiz ma'ruzasida ta'lim, jumladan, darsliklar xususida shu kunning dolzarb masalalari ko'tarildi. Bu esa, ayniqsa, ta'lim markazi zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi, – deydi Respublika ta'lim markazi direktorining birinchi o'rinbosari Aziz Ortiqov. – Yangi o'quv yilida rejaga asosan 1-, 4-, 5-sinflarda jami 558 nomdagi darslik va o'quv-metodik qo'llanmalar chop etildi, Ularning 346 nomdagisi umumta'lim maktablari, 160 nomdagisi imkoniyati cheklangan bolalar uchun bo'lsa, 52 nomdagi multimedia ilovalari esa o'quvchilar bilimni mustahkamlash uchun xizmat qiladi. Umumta'lim maktablari darsliklarining 118 nomdagisi asl nusxasi, 228 nomdagisi esa tarjima nusxalaridir. Yangi o'quv yilida o'quvchilar foydalanishi uchun 1–9-sinflarda “Tarbiya”, 5-, 8-, 9-sinflarda “Informatika”, 4-, 5-sinlarda “Texnologiya”, 8-sinflarda “Ingliz tili”, “Nemis tili”, “Fransuz tili” darsliklari (majmua shaklida), 10-, 11-sinflarda esa “Ona tili” va “O'zbek tili” fanlaridan o'quv-metodik qo'llanmalar yangidan yaratildi. 4-, 5 – sinflar to'liq to'plamda, 1-sinflarda “Alifbe”, 2-, 3-sinflarda Chet tili mashq daftarlari qayta nashr etildi.

5-sinf uchun yaratilgan “Biologiya” darsligi avval “Botanika” nomi bilan chop etilgan. Eski darslikda faqat o'simliklar dunyosi o'rganilgan, yangi darslikda esa biologiyaning barcha bo'limlariga oid boshlang'ich tushunchalar berilgan. Avvalgi darslik 6 bob, 31 mavzudan iborat bo'lib, laboratoriya va amaliy mashg'ulotlar uchun alohida soat ajratilmagan edi, qayta nashrda esa o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilgan. Endilikda mazkur fanning 18 soati nazariy, 16 soati amaliy mashg'ulot tarzida o'tiladi. Darslikda O'zbekistonda uchraydigan dorivor va zaharli o'simliklar, O'zbekiston qizil kitobi haqida ham ma'lumotlar keltirilgan. Prezidentimiz o'z ma'ruzasida darsliklar yaratishga jiddiy e'tibor qaratish zarurligini ta'kidladi. Undan kelib chiqqan holda o'zimizga kelajakda amalga oshirishimiz lozim bo'lgan bir qator vazifalarni belgilab oldik. Fanlarni o'qitish metodikasi, nazariy va amaliy

bilimlar muvofiqligi, dasturlar uzviyligi, darsliklar mazmuni va sifatida talay kamchilik va muammolarimiz bor. Darslik va o'quv-metodik qo'llanmalarni nashrga tayyorlashda ularni mazmun va sifat jihatidan xalqaro talablarga qay darajada javob bera olishiga yana-da jiddiy e'tibor qaratishimiz, amaliyotchi o'qituvchilar, fan metodistlari hamda salohiyatli olimlar tomonidan chuqur ekspertizadan o'tkazishimiz lozim. Darsliklar ekspertiza xulosalari asosida uning mualliflari, nashriyot xodimlari hamda fan metodistlari hamkorligida qayta ishlansa, mazmuni va illyustratsiyalariga tegishli o'zgartirishlar kiritilsa yana-da mazmunli va sifatli bo'ladi. Darsliklarni yana-da takomillashtirish uchun jahon tajribasini kengroq o'rganish, loyihalarimizga Respublikamizdagi eng tajribali mutaxassislarni, xorijiy ekspertlarni keng jalb qilish maqsadga muvofiq. Darsliklarni tayyorlashda o'quvchilarning yoshi va psixo-fiziologik xususiyatlari alohida inobatga olinadi. Darslik mazmunida mavjud bo'lgan takrorlanishlar bartaraf etiladi, xalqaro tajribaga tayangan holda darslikning dizayni va foto-illyustratsiyalariga o'zgartirish kiritiladi. Yana bir e'tiborli holat shuki, fanlar kesimida fanlararo bog'liqlik hamda sinflararo uzviylik ta'minlanishiga yana-da jiddiy e'tibor qaratiladi. Darslik va o'quv-metodik adabiyotlarning yangi avlodini yaratishda ular mazmuniga xalqaro baholash dasturi —TIMSS, PIRLS talablari o'quvchilar yoshiga mos tarzda yana-da chuqurroq singdiriladi. Shuningdek, mavzularni qo'shimcha ma'lumotlar bilan boyitish maqsadida barcha darsliklarga QR kodlar o'rnatiladi. Fan va texnologiyalar taraqqiyotining jadallik bilan amalga oshishi, raqamli iqtisodiyotga o'tish bilan bog'liq jarayonlar yangi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Bu esa, o'z navbatida, globallashtirish va integrallashtirish sharoitida barcha sohalarda kuchli raqobat muhitini shakllantirib, pirovardida ta'lim sohasiga nisbatan yangi talablarni qo'yimoqda. Yoshlikda olingan bilim toshga o'yilgan naqshga mengzaladi. Naqsh mahorat bilan ishlanishi yoki, aksincha, bo'lishi mumkin. Shu bois oilada farzand dunyoga kelishi hamon o'z ta'lim-tarbiyasiga jiddiy e'tibor qaratiladi. Dastlab ota-ona, mahalla-ko'y, maktabga chiqqach esa o'qituvchilar zimmasiga jiddiy mas'uliyat yuklanadi. Mamlakat kelajagining bunyodkori sanalmish yoshlarning ta'lim olishida darsliklarning xizmati beqiyos. O'quvchilarning risoladagidek bilim olishi, ularni mustaqil hayotga tayyorlash, bilim samaradorligini oshirishda maktab darsliklari asosiy vositalardan biridir. O'quvchi darslikdan bilim oladi, tajriba to'playdi va uni o'z hayotida qo'llashni o'rganadi. Shunday ekan, darsliklarning mukammalligi har

makon va zamonda ham muhim ahamiyat kasb etadi. E'tiborsizlik tufayli unda yo'1 qo'yilgan birgina xato ulg'ayib kelayotgan o'quvchi hayotini tamomila teskakri tomonga burib yuborishi hech gap emas. Yurtimizda ta'lim tizimi, xususan, darsliklarga Prezident darajasida diqqat-e'tibor qaratilayotgani zamirida katta maqsad va ma'no mujassam.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. R.A.Mavlonova ,N.H.Raxmonqulova , K.O.Matanazarova ,M .K.Shirinov ,S.Hafizov "Umumiy Pedagogika ", "Fan va texnologiya "nashriyoti . T.:2018
2. O'tkir Tolipov ,Dilnoz Ro'ziyeva "Pedagogika texnologiyalar va Pedagogika mahorat " "Toshkent innovatsiya- ziyo " T.: 2019
3. Akbar T. Opportunities to Form Spiritual Competence in Students of the 10-11th Class //Web of Scholars: Multidimensional Research Journal. – 2022. – T. 1. – №. 8. – C. 160-167.
4. Rustamovich T. A. Islom Ta'limotlarda Shaxs Ma'naviyati Masalalari //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2021. – T. 1. – №. 5. – C. 186-190.
5. Rustam o'g A. T. et al. Milliy o'quv dasturining hayotimizdagi o'rni //Journal of Universal Science Research. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 88-93.
6. Rustam o'g A. T. et al. XALQARO BAHOLASH DASTURI ASOSIDA O 'QUVCHILARNING BILIMINI BAHOLASH METODOLIGIYASI //Journal of Universal Science Research. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 94-100.
7. Rustam o'g A. T. et al. Oliy ta'limda korrupsiyaga qarshi kurashish //Journal of Universal Science Research. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 101-109.